

crkva u svijetu

PANORAMA

DJELATNOST I PROBLEMI RIMOKATOLIČKE CRKVE U NIZOZEMSKOJ

Johannes B. Moeller* — Mladen Karadžole

Nije moguće potpuno prikazati djelatnost i probleme Rimokatoličke crkve. Može se spomenuti samo nešto važnije, makar je drugo također važno što je izostavljeno, npr. ekumenski pokret. Život Rkt. crkve u Nizozemskoj je, sasvim shvatljivo, pod utjecajem društvenog strujanja, u zemlji. Šezdesete godine su označene živahnim gibanjem i željom za obnovom. Bilo je to vrijeme Pastoralnoga koncila koji je probudio velika očekivanja. Sedamdesete godine su omogućile da se točno osjete stvarna kretanja. Protuslovlja su postala dublja. Osjetilo se to i u životu Crkve. Bilo je i razočaranja, npr. u ekumenskom radu, ali je to potaknulo na novo razmišljanje.

Navest ćemo najprije neke probleme.

1. Evangelizacija

Ima mnogo problema koji su povezani s naviještanjem vjere. Teško je postići da vjernici dobro poznaju vjeru i ispravno osjećaju o svemu na što se vjera proteže. To naročito vrijedi za mladenačke grupe. Poteškoće se pojavljuju na svim područjima, npr. u katezezi, propovijedanju i širenju preko mas-medija. Čini se da je tomu uzrok u činjenici što pragmatično-tehničko mišljenje u našem društvu ima prednost pred mističnim i simboličnim. Vjerojatno se radi o preokretu koji je nastupio.

* Msgr Johannes B. Moeller jest biskup-ordinarij na sjeveru Nizozemske, u Groningenu. Ovaj prikaz je napisan u vrijeme Nizozemske sinode u Rimu. »Mala je to zemlja, ali velika nacija«, rekao je Charles de Gaulle za Nizozemsku. Zemlja ima oko 40.000 km², 14.000.000 stanovnika s gustoćom oko 400 stanovnika po 1 km², najvećom u Evropi. Katolika je oko 6.000.000.

Drugi je razlog što katoličke zajednice (župe) nisu potpuno homogene kao u prošlosti i nisu više lako dohvatljive pomoću tradicionalnih sredstava: župskih škola, nedjeljnih propovijedi i katoličkih društava. Katolička je zajednica postala višeobrazna zbog velikih seoba, mas-medija i mnogih tipova školstva. Kako propovijedati vjeru u takvom društvu gdje se katkad ne razumije jezik drugoga? Problemi u naviještanju vjere imaju veliku ulogu u porastu nepraktikanata, iako nisu jedini uzrok toj pojavi.

2. Svećenici i redovi

Jedan je od najtežih problema Rkt. crkve u Nizozemskoj što se smanjio broj svećenika, redovnika i redovnica. Nije sasvim jednostavno u našem društvu blagostanja podati uvjerljivu sliku o vrijednosti svećeničkoga i redovničkoga života. Ni tu se nije postigao željeni cilj. Kriza se pojavila u svim zapadnim zemljama, a bila je već otprije skrivena, kako pokazuje anketa Dellepoorta oko 1950. g. Aktivne samostanske zajednice nemaju već mnogo godina nove kandidate, osim izuzetno. Zanimljivo je ustanoviti da se kontemplativni samostani nalaze u malo boljoj situaciji. Taj nestanak redovnika i redovnica na mnogim mjestima u Nizozemskoj utjecat će dosta na katolički život. Samostani su bili važna mjesta kristalizacije za katoličko društvo. Utjecaj je sestara u bolnicama, školama i staračkim domovima bio velik. I broj se svećenika smanjio. Bilo je 237 mladomisnika u 1964. g., a samo 25 u 1974. g. U tih 10 godina 1.629 svećenika napustilo je svećeničko zvanje. Nedostatak svećenika prijeti da se vrlo negativno odrazi na pastoral. K tome, svećenici postaju stariji i fizički i psihički slabiji. Mnogi trpe misleći da neće imati nasljednike. Laici mogu preuzeti mnoge zadaće što ih sada vrše svećenici, ali ih ne mogu posve zamijeniti. Duskora će biti sve više župa bez vlastitih svećenika. Zakon o celibatu je sigurno najvažnija kočnica koja sprečava mlade da prihvate svećenički stalež, ali to nije jedina kočnica. Tjeskoba zbog veze uz institucionalnu Crkvu ima isto tako važnu ulogu.

3. Crkve i društvo

U prošlosti je Crkva funkcionirala vrlo dobro sa svojim katoličkim društvima i organizacijama u sredini koja je društveno počivala na čvrstom temelju. Dokinuće, na mnogim područjima, organizacionih oblika sa sigurnim životnim nazorom, povećanje stručnosti i tehničnosti u onome gdje su Crkva i njezine karitativne djelatnosti nekada imale važnu ulogu, smanjili su utjecaj Crkve i sigurnog životna nazora u našem društvu. Ako Crkva ne može funkcionirati u društvu, izvirgava se opasnosti da se njezino značenje ograniči na ono što se zbiva u crkvenom prostoru, na čistu nutarnost. Crkva ne može ostaviti društvo da bude bez vjere i životnog nazora. Sve se više zadnjih godina primjećuje veoma jednostrano društvo utemeljeno na razvitku tehničkoga blagostanja. II. vatikanski koncil (*Gaudium et Spes*) i Pavao VI. (*Populorum progressio* i *Octogesima adveniens*) naglasili su službu koju Crkva treba ispuniti prema društvu u cjelini. No, čini se da nije jednostavno dati zamah toj službi u društvu.

4. Grupe

Ne smije se prešutjeti ni polarizacija i napetost između onoga što je rečeno u nekim rimskim dokumentima i onoga što brane pojedine značajne grupe katolika. Teško je biskupima da nastave dijalog i uspješnu suradnju s raznim grupama u Crkvi. Proturječna kočje pojedine crkvene djelatnosti.

Pošto smo naveli neke probleme, treba sada spomenuti neke djelatnosti Rkt. crkve. Usprkos problemima, možda čak zahvaljujući tim problemima, stvorila se važna jezgra uvjerenih i aktivnih vjernika. Posljedice u budućnosti neće izostati.

Evo nekoliko važnih djelatnosti.

1. Molitva i kateheza

Srce je svake vjerske zajednice: vjera i predanje Bogu. To je nešto osobno što se ne vidi u statistikama. Ima mnogo molitvenih i karizmatičkih skupina. Mnogobrojne su nadasve grupe gdje se raspravlja o vjeri. Isto tako ekumenske. Postoji obnova pučkih pobožnosti čija se vrijednost potcijenila. To se vidi u proštenišcima u Lourdesu, Banneuxu i Kevelaeru, u kojima mnogi Nizozemci nastoje pronaći ravnotežu nasuprot nešto hladnoj vjerskoj praksi. U kontemplativnim samostanima ima redovitih posjetilaca: dolaze da se saberu ili pomole nekoliko dana. Ako se pogledaju male publikacije, npr. župski listovi, primjećuje se da je obilno vjersko štivo koje privlači čitatelje.

Viši institut za katehezu bio je osnovan prije 15-tak godina. Svrha je bila istraživanje i praksa da bi se pronašla prikladna kateheza za naše vrijeme. To je počelo s izdanjem *Novoga katehizma*. Iako se u Nizozemskoj prodalo više od pola milijuna primjeraka, nije se osjetio utjecaj koji se očekivao. Način proučavanja u školi dosta se promijenio. Važnost se intelektualne izobrazbe i pasivnog memoriranja smanjila, a pojačala se važnost oblikovanja dječje osobnosti i njezina aktivnog utjecaja na proces učenja. Školsko vjersko poučavanje iz prošlosti ne pristaje više sadašnjoj školi. Viši institut za katehezu izradio je nacrt za sve vrste vjerske obuke u skladu s današnjim postignućima. Laici sve više poučavaju u vjeri i primaju za to podršku od stručnih kateheta i svećenika (kateheta kotara). Prijelaz nije bez poteškoća, ima praznina. Raspravlja se da bi se odredilo da li u katehezi treba naglasiti upoznavanje vjere ili oblikovanje vjerske prakse, da li treba polaziti od djetetova iskustva ili od proučavanja nauke Crkve i Sv. pisma. Gotovo su sve biskupije uredile Biskupijska pastoralna središta koja veoma nastoje vjerski oblikovati odrasle. Mas-medija pružaju veliku količinu obavijesti o Crkvi, što može katkada stvarati nejasnoće. Ostvarena je važna inicijativa: župska televizija koja na jedinstven način može pomoći stvaranju prave vjerske zajednice. Svećenici posvećuju dosta vremena pripravi propovijedi i na mnogim se mjestima sastaju tjedno da raspravljaju o sadržaju riječi za slijedeću nedjelju.

2. Laici i sjemeništa

Drugi vatikanski koncil podvukao je važnost laika u Crkvi. Postigli su pravo da savjetuju u određivanju crkvenih kretanja i da im se povjere neke pastoralne službe. Svugdje su u Nizozemskoj zadnjih godina uspostavljena pastoralna vijeća, dekanatska i biskupijska, u kojima svećenici i laici planiraju pastoralni rad. U nacionalnom je okviru održan Pastoralni koncil; isto tako i Pastoralna rasprava. Mnogo se učinilo da se izobrazila laička kadar. Tako laici mogu ispuniti različite zadatke što su ih do sada vršili svećenici, ali naravno, ne mogu ove potpuno zamijeniti.

Godine 1967. bilo je u nas 40 bogoslovnih sjemeništa. Previše! Bilo je u njima malo studenata i nastava nije bila uvijek dobra. Ta su se bogoslovna sjemeništa okupila 1967. g. u nekoliko Visokih teoloških škola: u Amsterdamu, Utrechtu, Tilburgu i Heerlenu. Od tada se mogla pružiti bolja teološka izobrazba. Laici su također mogli studirati teologiju. Prije su bogoslovna sjemeništa bila samo za svećeničke kandidate. Te Visoke teološke škole nisu do sada odgovorile očekivanju pripremajući svećeničke kandidate, iako su ih oblikovale mali broj. Nije to bilo samo radi načina izobrazbe, nego zbog opće klime krize svećeničke službe. Međutim, treba reći da se može bolje raditi koliko se to odnosi na osobno i duhovno vodstvo studenata koji žele biti svećenici. Zato je biskup u Roermond u odlučio stvoriti svoje vlastito sjemenište (Rolduc). Biskupi Utrechta i Groningena podigli su kuće za formiranje studenata koji žele postati svećenici, a studiraju na Visokoj teološkoj školi u Utrechtu.

Samo studenti koji imaju srednju klasičnu izobrazbu (gimnaziju) mogu studirati u sjemeništima nekadašnjeg tipa. Taj oblik školovanja gubi vrijednost u našem društvu. U budućnosti, studenti koji žele biti svećenici bit će mlađi i vjerojatno malo stariji s veoma raznolikom izobrazbom. Zato treba da bude neka pluriformnost u teološkoj izobrazbi. To se pokušava ostvariti.

3. Organizacije

Izvršeni su mnogi važni pothvati u kojima se očituje služba Crkve na dobro društva. Često su prožeti ekumenski, jer Crkve više postizavaju ako surađuju.

Najprije treba spomenuti prilog Crkve miru. Pax Christi-pokret koji je postao dobro poznat pod vodstvom kardinala Alfrinka. Zajednički tjeđan Crkava za mir ima također veliki utjecaj.

Ne smije se zaboraviti misijski rad Crkava i pomoć zemljama u razvoju. Misijske organizacije nisu samo sakupljale novac, godišnje na desetke milijuna, nego su se trudile oblikovati mišljenje u vlastitoj zemlji. Još uvijek ima oko 6.000 nizozemskih misionara po svijetu koji služe mjesnim Crkvama.

Može se navesti također akcija »Novi životni stil — Nieuwe levensstijl«, koju su pokrenule Crkve da bi se smanjio negativni, jednostrani utjecaj metaliteta potrošačkoga društva.

Sve više dolaze do izražaja sindikalne organizacije i one koje promiču zdravlje, kako se vidi iz rasprava između Crkava i njihovih društava.

Važne su za katolički život organizacije za žene, a po župama razne karitativne akcije, npr. pohod bolesnicima, briga za starije osobe itd.

4. Dijalog među biskupima

Početakom 1978. g. bilo je poznato da postoji neka razlika u stavovima među biskupima. *Elseviers Magazine* je to objavio. To je potaklo Ivana Pavla II. da se pojedinačno porazgovori sa svim nizozemskim biskupima —ordinarijima. Tražio je, pošto su razgovori bili završeni, da biskupi predlože kako bi se pronašla rješenja raznim poteškoćama u Nizozemskoj crkvenoj provinciji. Biskupi su predložili da se održi posebna sinoda nizozemskih biskupa s Papom. Već je bio prije nekoliko godina slično predložio kardinal Alfrink. Svakako je ta sinoda bila nešto jedinstveno i pokazala je kako Ivan Pavao II. želi kolegijalno s biskupima upravljati Crkvom. O toj se sinodi 1980. pisalo dosta i bilo bi korisno, drugom zgodom, osvrnuti se na njezin odjek.

PRVENAC

Josip Radić-Planinić

Poodrastao čovjek
dječarac
k ocu se priklanja
u veliki svijet zaviruje

Nastaviti, nastaviti
i popraviti
po-do-sta
s tvojom blagošću
sinko
i mudrošću
koja će nas prerasti